

A FAKIR.

(Regény.)

SA CSEND lassan közös sajtárba dobta a két szívet, összekeverte őket és felcserélve tette őket vissza a helyükre. Katóka kinyújtotta a kezét és belefektette a férfi remegő, áhítatos tenyerébe. A kis kézen nem maradt hely csókolatlanul.

A két test öntudatlanul simult össze, a pillanat lendülete ölelésre tártá a férfi karjait és a szája kimondhatatlan boldogságban, bódultan találta meg a remegő leány száját.

Az ajkak hídján keresztül mámoros erővel tolongott egymásnak a sok felébredt vágy.

A boldogság most elhatárolta őket az egész világtól s a férfi ajkán felgyulladt a szó:

— Katóka... édes...

S az erdőből ekkor csendes lépéseivel előjött Dombay Ferenc, megállt a fiatalok előtt és megszólalt:

— És most én vagyok soron, kedves doktor!... Beszéljünk...

Katóka rémülten sikoltott fel, kezébe temette arcát és mintha korbáccsal kergetnék, elszaladt a ház felé. Justh Dezső a megdöbbenéstől némán nézett a kísérteties alakra. Pillanatokra teljesen megállt a gondolkodása. Dombay mellé ült a padra és megszólalt:

— Csak nem fél?

Az orvos összerázkódott és már ura volt önmagának.

— Nem. De a legkevésbé az ön megjelenésére számítottunk. Ezt el kell ismernie!

— Megértem.

Justh Dezső idegesen folytatta:

— Tudnia kell, kérem, hogy a legkomolyabb vonzalom fűz hűgához és boldog leszek, ha a feleségemmé tehetem.

Ferenc úgy felelt, mint akit ez a dolog cseppet sem érdekel.

— Tudom... És ezt én már előbb tudtam, mint ön. Nem is azért vagyok most itt, hogy ezt halljam. Ez a kettőjük dolga... Meg vagyok róla győződve, hogy ön a maga módja szerint derék ember és a húgom jó kezekben lesz. Engem más dolog érdekel, nem ez. Ne vegye rossz néven, ha most kérdésekkel fogom zaklatni, amik talán különösek lesznek, de úgy gondolom, hogy velem kapcsolatban már nem is tud senki valami rendes dolgot elképzelni. Fog felelni?...

Justh doktor csodálkozva nézett Dombayra s tekintetében öntudatlanul benne volt az orvos vizsgálódása.

— Természetesen rendelkezésére állok. Kérdezzen.

Ferenc megnyugodott.

— Így. Most már jól van. A szeme pillantása metsző és hideg. Most már az orvos néz ki belőle és én azt akartam, mert nemcsak az emberrel, az orvossal is beszélni akarok.

Justhot kíváncsiság fogta el.

— Ön az első pillanattól kezdve, hogy Katókával találkozott, rendkívüli vonzódást érzett iránta. A közönséges emberi nyelv azt mondja erre, hogy első látásra belészeretett. Ugyanez történt Katókával is. Ön orvos: Ön tagadja azt, hogy az emberi testben valahol ott székel a lélek. Ön csak a test munkáját ismeri el, a szellem, mely kormányoz, az ön fel-fogása szerint csupán az agy munkája. Ez azonban azonnal megszűnik, mihelyt a test halott. Így van?

— Igen. Körülbelül így van.

Ferenc folytatta:

— Mivel magyarázza meg akkor a kettőjük egyéniségének erős rokonszenvét már az első találkozás alkalmával? Nem tud ön elképzelni az anyag, a test erején kívül egyéb erőket?

Az orvos megfontoltan válaszolt:

— Nem! Az ember teste tele van ösztönökkel! S az ösztönök leg-hatalmasabbja a vágy s ez alól a föld egyetlenegy teremtese sem kivétel. Ha férfi és nő találkozik, elsősorban ez az ösztön az, ami talajt keres. Kedvező esetben a férfit hatalmába keríti az asszony szépsége s a nőt a másik fél férfiassága. Ez a szerelem! Ehhez az érzéshez az anyag erején kívül semmiféle más erőnek köze nincs.

Ferenc megragadta az orvos kezét és olyan erővel kérdezte, mintha a lelke üdvössége függne tőle.

— Doktor! Igaz ez? Igaz?! Ez a maga szent hite?

Justh csodálkozva nézett rá.

— Ez!

Ferenc visszahúzta a kezét és folytatta:

— Ha tehát most maga, mondjuk, le akarná győzni ezt a vágyat, le akarná küzdeni az anyag erejét, elég volna ahhoz az, hogy a testét halálra gyötörje, elsorvassza, hogy kiölje belőle az élet ösztönét?!

— Ha a testemet képtelenné tudnám tenni arra, hogy valaha fel-ébredjenek benne az ösztönök, akkor ez elég volna. De az a kérdés, hogy képtelenné tudnám-e tenni erre a testemet?

Ferenc mohón hajolt az orvoshoz.

— Nos? Lehetségesnek tartja ezt?

— Talán igen. Az aszkézis produkált már ilyen eseteket. A test sanyargatásának bizonyos fokán túl a vágy megszűnik. Erről azonban önnek többet kell tudnia!

Dombay kétségbeesetten ütötte mellkasát.

— Nézzen akkor rám. Nézzen meg jól. Képesnek tartja az én testemet arra, hogy ilyen ösztönöket hordozzon magában?

Az orvos kutatva nézett végig az alakon.

— Őszinte lehetek?

— Csak az lehet.

— Nem tartom képesnek.

Dombay folytatta :

— No és most még egyet. Lehetségesnek tartja ön azt, hogy én vágyat ébresszek valakiben?

Justh gondolkodás nélkül felelt :

— Nem !

Dombay arca elsötétült, a földre nézett és mintha csak magának mondta volna a következőket :

— Ha ez így igaz, akkor mégis csak az a való, amitől félttem. A léleknek köze van a szerelemhez ! A test nem áll egyedül, amikor vágyódik ! Mellette áll a lélek is !

És már felkelt, hogy gondolataiba mélyülten távozzék. Justh megragadta és megállította.

— Dombay úr ! Mit akar ezzel? Mire való ez?

Szelíden válaszolt Ferenc :

— Ön nem hisz a lélek életében, doktor úr, hiába magyaráznám önnek.

— De mégis ! Valami baj van? Hátha tudnék segíteni?

— Ön jó orvosa a testnek. A léleknek azonban nincs orvosa a földön.

Just izgatottan kiabált utánna :

— Álljon meg ! Az anyja beteg ! Megöli őt a viselkedésével ! Változzék meg ! Ne élje ezt a rettenetes életet ! Dombay úr ! Halló !

Már az erdő mélyéből érkezett a felelet. Harsogott, mint a minden-ség visszhangja.

— Boldog az, aki eltávozik ebből az életből ! Ne sajnáljuk az eltávozókat !

XVI.

Linka valamelyik nap reggelén sírva állott a karosszékében gyöngédkedő nemzetes asszony elé és alig tudta kinyögni, hogy nem bír tovább a helyében maradni. Se éjjele, se nappala. Eressze őt haza a nemzetes asszony. Majd megszakad a szíve, hogy el kell mennie, mert itt maradt volna ő bizony élete végéig, de nem győzi a lelke a rettegést ! Egész nap lidérc ül a szíve táján, kiesik a dolog a kezéből és semmi erő a karjában. Ha maradna se tudná őt soká használni a nemzetes asszony. Jobb lesz neki, ha elmegy, itt csak elsorvadna. Egész nap álmos és éjjel mégse tud aludni. Folyton éhes és nem megy le egy falat a torkán s a szeme mindég csak motoz valaki után a sötétben. Haj, bizony nem lesz ez így jó. A Katóka kisasszony is olyan akár a betegek, a nemzetes asszony is ágynak dőlt s a régi cselédek ki ide, ki oda, mind elszédtek már. Csupa új ember van a ház körül, még a levegő is más.

Dombayné elgondolkozva nézte a hűséges teremtést. Most látta csak meg, hogy mennyire lefogyott. A fele a réginek. Az arca se virított már s a szeme fekete gödörbe süllyedt. Hát igaz, öreg, hűséges cselédei lassan mind elkéredztek a háztól. Egyszeribe mind külső munkára vágott, ki az erdőre, ki a földekre, egynek se volt maradása. Azután meg milyen nehéz volt új cselédeket kapni a házi dologra. Még az ispán szavára se akartak kötélnek állni. Mind félt, mind rettegett. És most lám Linka is elmegy, aki pedig félig-meddig már hozzájuk tartozott. Nem baj. Hadd menjen. Szelíd, búcsúzószóval útnak engedte. Azután behívatta magához öreg Andrást. Szuszogva, nehezen jött be a vén cseléd. Szeme sugara rajongó pillantással dörgölgözött a nemzetes asszony alakja köré, megrokkant teste a lábaihoz szeretett volna törleszkedni, Dombayné meleg szeretettel nézte, azután megszólalt :

— Hát, öreg András, kend mikor búcsúzik?

Mintha megütötték volna, kapta fel a fejét az öreg szolga.

— Márhogy én?!

Csendes szomorúsággal felelt az úrnő :

— Úgy bizony. Mert most már csak kenden a sor. Az előbb kérte ki magát Linka a szolgálatból.

Az öreg nekifeszült. A harag lökte ki belőle a szavakat :

— Csunya, állhatatlan népség ez, nemzetes asszony. Egyik se a gazdát nézi, mindnek csak saját magán az esze! Hajítófát se érnek! Megbolondította őket a babona. Már a napsugárban is kísértetet látnak.

Dombayné hagyta az öreget, hadd beszéljen :

— Azért, hogy a tekintetes úr egy kicsit fura ember, szokatlan a szemnek, meg a léleknek, hát úgy futnak előle, mint az ördögtől. Észnélküliek! Nem fogják föl, hogy aki tizenöt esztendőn keresztül a föld másik oldalán lakott, az nem lehet olyan ember, mint mi. Bizonyosan vannak arrafelé még nálánál is furább emberek. A kinézerek, meg a törpe japánok. Hallottam, hogy azok olyan sárgák, mint a citrom és a szemükkel tudnak ölni! Hát ezért még nem köllene ott hagyni helyet, gazdát, becsületet! Idő kell ahhoz, hogy a tekintetes úr visszaforduljon újra mi felénk, bele szokják megint ebbe az életbe! Kitartás kell ide, nemzetes asszony! Ezekbe meg annyi sincs, mint a Bogár kutyában, mert az már el nem mozdul a tekintetes úr oldala mellől, úgy megszerette. Hej, az állat pedig inkább megérzi az embernél, hogy hol akad egy kis szeretetkoncra. Kivált a kutya. A kutya mindég a jó szó után szaladgál. Egész élete lótás-futás a cirógatásért! Istene az ember! A falat kenyéren kívül semmire kedvesebb neki, mint a gazdája simogatása. Ezért ismerni meg minden embert a kutyájáról. Ha egy kutya úgy törleszkedik valakihez, mint a Bogár a tekintetes úrhoz, akkor ott jut neki elég a jósból. S ahol a kutyának jut, ott jut az embernek is. Magyaráztam én ezt ezeknek a kótyagosoknak, dehát ha az ember megbolondul, akkor a verés se adja vissza az eszét, inkább még jobban elveszi... Hadd hulljon hát a férgese, csak menjenek, akiknek nincs maradásuk.

De én, amíg a nemzetes asszony ki nem seprüz a háztájrol, már csak itt maradok!

Elhallgatott. Dombayné meghatottan felelt:

— Derék ember kend, öreg András. Attól féltem már, hogy a kend szíve is elfordul tölünk és odébb áll!

Boldog öröm sugárzott a rokkant cseléd arcáról.

— Én is mindig a jó szó után szaladtam egész életemben, nemzetes asszony. És itt ugyancsak kijutott nekem a jóságból. Ha pedig az ember élete fája olyan földbe gyökeredzik, aminek jóság a neve, onnan nem tépheti ki más csak a halál...

Itt elhallgatott, kicsit elgondolkozott és halkan tette utána:

— Vagy még az se...

Dombayné arra kérdésre tért át, amiért magához hívatta Andrást.

— Aztán a fiam keze is benne van abban a jóságban? Akad egy-két jó szó az ő szájából is?

Az öreg egy kicsit hallgatott, aztán taszított egyet a vállán, mintha a gondok láthatatlan, mázsás ködmenét igazította volna meg roskadt testén és úgy felelt:

— Hát az úgy van, nemzetes asszony, hogy a tekintetes úr szeme mindig másfelé jár, mint ahol éppen van. Nem igen veszi észre az embert. Igen benne van még az a másik világ, ahonnan jött. Az húzza visszafelé. De azért most már egyszer-másszor rajtam is megakad a pillantása, oszt úgy belém néz, mintha csak üvegből volna a hús rajtam. Sohase hazudtam, nemzetes asszony, megmondom most is, hogy ilyenkor mindig megreszket bennem a lélek, mert borzasztó erő van a nézésében és én még sohase láttam mosolyogni. De azért tudom, hogy jószívvel van irántam! Eltűri most már, hogy éjjelenként megvárjam és segítek neki a lefekvésnél.

Dombayné ajkáról gyenge lehelletként röppent el a kérdés:

— Még mindég a deszkán alszik?

— Igenis ott. Eleinte egészen jól aludt rajta. Most pár hete azután alig alszik. Jár fel és alá, biztosan kínozza valami. Nyugtalanabb, mint volt. Sokszor megáll egy helyben, olyan dermedt és élettelen, akár a kő. Hiába is szólok hozzá, nem felel, mintha nem volna benne lélek. Ilyenkor engem is elfog a szorongás és szeretnék kifutni a szobából. De aztán megpirongatom magam. Nem szégyenled magad, öreg András? Ez a hűség? Ez a kitartás? Te is megfutsz a gazdád elől, mint ezek a fiatal férgek? Azután olyan lesz az én lábam is, mint a cövek, nem mozdul. Megvárom, míg ő mozdul meg előbb, azután én! Egyszer mégis megpróbáltam, amikor ilyen fura volt, hogy mit tesz majd a Bogár ha meglátja. Behívtam a küszöbről, mindég ott fekszik és beengedtem hozzá. A kutya, akár az örült úgy rohant neki az örömtől, de ahogy hozzáért, mintha megverték volna, úgy ugrott vissza és szükölve, nyöszörögve bujt a sarokba... Ahá, gondolom, ha ő is így, akkor már tudom, mért szeretnék én is kifutni a szobából. Dehát én ember vagyok, nekem

többet kell tennem a gazdámért, mint egy kutyának, azóta aztán kétszeresen erőt veszek magamon.

Dombayné remegve kérdezte :

— Aztán mért van ez? Mi történik vele ilyenkor?

Az öreg olyan biztonsággal felelt, mint aki nagyon sokat gondolkozott már ezen a dolgon.

— Hát én úgy gondolom, nemzetes asszony, hogy igen messze jár ilyenkor tőlünk. Mindég félek, hogy egyszer nem is érkezik vissza többé.

— És mostanában van ez?

— Igenis. Amióta olyan nagyon nyugtalan. Hiszen tetszik tudni, mondtam már, hogy legtöbbször még éjtszakára se jön haza !

Az úrnő kezét nyújtotta a vén cseléd felé.

— Hát kend, öreg András, csak kitart akkor tovább is?

— Ki én, nemzetes asszony, amíg egy csöpp lélek van bennem !

— Vigyáz továbbra is az én szerencsétlen fiamra?

— Akár a magamé volna !

— Köszönöm, öreg András. És még kérem valamire. Most már ne csak olyankor jöjjön be hozzám, amikor hivatom, hanem mindég, amint valami olyasmi adja elő magát, amit jelenteni akar ! Ezentúl szabad bejárása van hozzám. Értette kend?

A nagy kitüntetés egészen leverte lábáról az öreg embert. Alig tudott felelni :

— Igenis, nemzetes asszony . . . Megértettem . . .

Megerősödött lélekkel ment vissza a félreeső kis lakásba és olyan szilárdan állott be örnek az ajtóba, mintha az egész világot őrizné maga mögött. Szegény, jó nemzetes asszony milyen gyenge és megsápadt. Hogy szereti a fiát. A szíve csak érte reszket. Vajjon elbírja ezt a csapást? Be sok mindent tudott volna ő mondani, dehát csak nem önt olajat a tűzre? A tekintetes úr egyre furcsább. Sokszor hiába néz, mégse lát, csak forog, járkál maga körül, mint a kerge birka. Nem törődik semmivel, nem érdeklí semmi, azt se bánná ha rászakadna az ég. Az emberek pedig egyre többet és többet beszélnek róla. A híre elment már a szomszéd faluba is s az ő falujuk haragja lassan egészen ellene fordul. Azt hiszik, hogy csodatévő ereje van. Mindenről tudnak, amit csinált. Elment a híre minden apró tettének s ezek a dolgok úgy megnöttek a sok mesélő száj igyekezetében, hogy szentül hiszik földöntúli hatalmát. András az elmúlt vasárnap hallotta a kocsmában, hogy a parasztok a borzasztó szárazságért is a tekintetes urat okolják. Az ő keze van benne mindenben, mondják. Mért hogy a Bertin Gábor földjén volt eső? A tekintetes úr tudna esőt csinálni, ha akarna, de nem akar ! Ellensége ő az egész itteni életnek ! El akar mindent pusztítani, azért jött haza ! . . . András mindezt elmondhatta volna a nemzetes asszonynak, de nem akarta. Elhatározta, hogy előbb a tekintetes úrnak meséli el. Neki kell róla tudni legelőbb, hogy mit beszélnek az emberek. Sokszor neki akart már kezdeni a mondókájának, de mindig visszariadt tőle. A gazdája olyan

furcsa volt ezekben a napokban, hogy hosszabb ideig rá sem bírt nézni és sokkal szívesebben tartózkodott a mellékszobában, mint abban, amelyikben ő volt. De most, hogy a nemzetes asszonnyal beszélt, megerősödött a lelke és elhatározta, hogy még ma beszélni fog. Ott állt az ajtóban, olesó fapipa füstölgött a szája szögletében és kővé keményedett arcán látszott a súlyos elhatározás. Várta az estét, amikor majd megérkezik a gazdája és ő elébe állhat a mondókájával.

Jól benne volt már az éjfélen, amikor Dombay Ferenc megérkezett. András halk köszöntés után kinyitotta előtte az ajtót, felgyújtotta a szobában a villanyt és utána ment. Ferencen kimerültség nyomai látszottak... Szó nélkül engedte, hogy az öreg szolga levegye róla a ruhát és ráadja fekete éjtszakai köntösét. Andrásból egyre erősebben kívánczozott szóba az elhatározás. Beszélni akart s a hang nem született meg a torkán. Már nemcsak vetkőztető keze, de egész teste is reszketett az izgalomtól s amikor már csaknem elkészült munkájával, hirtelen a nemzetes asszonyra gondolt, erőt kapott és pár szóval engedélyt kért, hogy beszélhessen. Szavait eleinte nem hallotta a gazdája. Csak hosszabb kérés és nógatás után vetődött az értelem sugara szeméből a vén cseléd arcára s amikor felfogta, hogy András beszélni szeretne hozzá, odafigyelt és megadta az engedélyt. Az öreg megfontolt, csendes szóval mondta el az emberek rettegését, majd az egész környék hitét az ő emberfölötti erejében, végül elmondta a falu haragját a szárazság miatt.

Amikor befejezte mondókáját, szorongva figyelte urának arcvonásait, ahonnan két rettenetes erejű szem vágott bele lelkébe és érezte, hogy úgy olvas gondolataiban, mint a nyitott könyvben. Hosszú ideig nem szólt. S akkor is mozdulatlan és csaknem élettelen volt, amikor megindult ajkáról a szó:

— Az emberek lelkében sohasem szűnik meg élni a gonoszság. Ez a legfürgébb és a legéleterősebb minden indulat között. Mint a száraz fa lángot kap a legkisebb szikrától is és tűzvészbe borítja az egész lelket. Oltani a tüzet nem lehet. Ez a tűz az, aminek még a víz is olaj. Mindég akadtak emberek, akik arra vágyódtak, hogy megkövezzék embertársaikat és mindég akadtak emberek, akik szeretettel nyujtották oda testüket a következő akaróknak! A hóhéroknak szükségük van az elítéltekre! S a meghibbant ember sokszor bíró és hóhér egy személyben, maga alkot ítéletet és maga öl! A kárral és a gonddal meg kell születni a bűnbaknak is. Sokszor egy ártatlan és magányosan álló jegenyefa a bűnbak, aki a többinél magasabbra nyult testével levezeti az égháborúk villámcsapásának erejét... András, a lelked mélyén magad is azt hiszed, hogy esőt tudnék csinálni, ha akarnék! És mindezt azzal a titkos reménnyel mondtad el, hogy előzzem meg az emberek haragját és csináljak esőt!... Csakhogy, öreg András, én nem tudok esőt csinálni. Ez a hatalom csak a nagy, mindenható erők találkozására, eredménye, az emberi hatalom pedig nem más, mint az emberi gyöngeség maximuma. Egyetlen emberi erő van csak ami fenséges és ez az önmegtágadás! Ezt

azonban te, öreg András, nem érted! Nem is értheted... Maradj csak meg a te Istenednél és ne akard az ő erejét meglátni embertársaid erejében. Az embereknek pedig mondd meg, hogy nem tudok esőt csinálni. Mindannyiunk összetett ereje nem volna elég ahhoz, hogy a tiszta ragyogású égből leparancsoljunk csak egy esőcseppet is a földre... Könnyeinkkel könnyebben tudnánk öntözni...

Elhallgatott és egy kis ideig gondolkozott, azután mintha hirtelen meglátott volna valamit, gyorsan folytatta:

— Te pedig András, ne járj a kocsmába... Öreg ember vagy és nem jó a megrokkant lovat beállítani a ficánkoló csikók közé, mert ami rúgás ott esik, azt mind csak az öreg ló kapja. S most hagyj pihenni.

Azzal végigfeküdt a szűk deszkán, kezét mellére helyezte s ahogy agyongyötört teste pillanatok alatt pihenésbe dermedt, olyan volt, mint egy halott a koporsó deszkáján.

András nézte, nézte egy ideig némán, azután kiemelt az ágyból egy kis párnát, óvatosan a fejéhez ment, felemelte, alája dugta és mialatt kiment a szobából csendesen morogta maga elé:

— Szegény, talán ma jobban fog aludni, mint máskor...

(Folytatása következik.)

Büky György.

SZÜRKE ÉG ALATT.

*Kémény felett farkasszörszín az ég,
A suta tűzfalakra füst maródik,
hogy az egész szennyesre kormozódik
s szürkébb lesz, mint egy ócska pléhjazék.*

*A háztetőkön pár antennadrót
kacérkodik a mindenség neszével,
muzsikát hint az udvarokba széjjel,
bizsergeti a kedvtelen lakót.*

*A szürkeség szobákba is bejő,
mint nagy csuha, ráhull az emberekre,
rajtuk ragad, sosem kerül a szegre
s akit megszáll, sápadt lesz, senyvedő.*

*Sajnálom azt a vézna gyermeket,
ki mászni is lépcsőházban tanul meg
s verést kap, hogyha szomszédságba túlmegy.
S be rémítő, ha szomszédunk beteg:*

*Mert hogyha majd a véncsont átölelle
s úgy nyúlik el kifúlva és aszottan,
hogy sárga karja ágy szélére szottyán —
koromszemként fog elrepülni lelke.*

Jékely Zoltán.